

Gérard Genette, a szerszámkészítő

A 2018-ban elhunyt Gérard Genette a francia irodalomtudomány egyik legfontosabb képviselője volt a 20. század második felében. Elméleti munkáit számos nyelvre lefordították, ezért túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az ezredfordulóra már világhírű volt, akinek a műveit ma is rendszeresen használják az egyetemi oktatásban az Egyesült Államoktól Japánig. Hosszú ideig „formalista” vagy „strukturalista” poétikusnak és irodalomkritikusnak könyvelték el, aki évtizedeken keresztül azon fáradozott, hogy újabb és újabb eszközöket fabrikáljon az irodalmi művek megközelítéséhez (*Figures I–V* [1966–2002]). Roland Barthes köréhez tartozott, s így fontos szereplője volt a francia strukturalizmus nagy korszakának. 1970-ben Tzvetan Todorovval együtt megalapította a *Poétique* folyóiratot, amely szemléletében már eltért a klasszikus strukturalizmustól. A kilencvenes évek közepén kutatásainak egy újabb fejezetét nyitotta meg az esztétika irányába, beágyazva ezzel a poétikai kutatásokat egy jóval általánosabb teoretikus közegbe (*L'œuvre de l'art I–II* [1994–1997]). Az ebben a témakörben írott műveiben az angolszász és a kontinentális esztétikai tradíciók ötvözésére tett fontos kísérletet.

Ehhez a teoretikus ambícióhoz képest néhány évvel később újabb radikális változást láthatunk a genette-i diskurzusban (*Bardadrac* [2006], *Codicille* [2009], *Apostille* [2012], *Épilogue* [2014], *Postscript* [2016]). Nem a regényíráshoz közeledett, mint mestere, Roland Barthes, hanem egy sokkal esetlegesebb, bár szintén fragmentumokra épülő írásmódot választott. Felhívja a figyelmet, hogy ne keressünk rejtett egységet ebben az öt könyvben; „ez egy olyan puzzle, amelyet nem kell összeállítani”. Mégis ezeket a műveket tekinthetjük a „formalista” Genette testamentumának.

A lapszámot ANGYALOSI GERGELY, FÖLDES GYÖRGYI ÉS Z. VARGA ZOLTÁN szerkesztette.

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Gérard Genette, the Toolmaker

Gérard Genette, who died at the age of 87 in 2018, was one of the most influential figures of French literary studies in the second half of 20th century. His theoretical works were translated into many languages, and by the turn of the millennium, he became one of the literary scholars whose works and concepts are known and taught worldwide from Japan to the United States. For a long time, he was considered a “Formalist” or “Structuralist” literary critic or scholar in poetics, who devoted his scholarship to elaborate on new concepts for analyzing literary works (*Figures I–V* [1966–2002]). In the sixties, he belonged to the intellectual circle of Roland Barthes, his name was associated with the prime of French Structuralism. In 1970, he co-founded (with Tzvetan Todorov) *Poétique*, a leading journal of literary studies in France. From then on, his works were diverged from the theoretical horizons of classical structuralism, and from the middle of the 1990s, his research was oriented towards the more general aesthetic aspects of the work of art. With the two volumes of *L'œuvre de l'art I–II* [1994–1997]) he attempted to provide a synthesis of Anglo-Saxon and continental traditions in aesthetics. From the first decade of the new millennium, his works explored new intellectual horizons again with a series

of fragmentary structured semi-autobiographical works (*Bardadrac* [2006], *Codicille* [2009], *Apostille* [2012], *Épilogue* [2014], *Postscript* [2016]). Unlike his former master, Roland Barthes, he did not aspire to become a novelist, his fragmentary writings aim less at a definable literary object between theory, literature and autobiography. However, Genette draws his readers' attention to not to search a hidden unity of these five works he himself defined as a "jigsaw puzzle whose pieces are not required to be assembled." These words and his last five books can also be considered the final testament of the "formalist" Gérard Genette.

The issue was edited by GERGELY ANGYALOSI, GYÖRGY FÖLDES and ZOLTÁN Z. VARGA.

THE EDITORIAL BOARD

Gérard Genette, l'outilleur

Gérard Genette (décédé en 2018) était l'une des figures les plus importantes de la théorie littéraire française de la seconde moitié du 20e siècle. Ses travaux théoriques ont été traduits en plusieurs langues, on peut donc dire sans exagération qu'au tournant du millénaire il était déjà mondialement connu; ses travaux sont encore aujourd'hui régulièrement utilisés dans l'enseignement universitaire des États-Unis au Japon. Pendant longtemps, il a été reconnu comme un poétologue et critique littéraire « formaliste » ou « structuraliste », qui pendant des décennies, travaillait à produire de nouveaux outils pour aborder les œuvres littéraires (*Figures I-V* [1966–2002]). Appartenant au cercle de Roland Barthes, il était un acteur important pendant la grande époque du structuralisme français. En 1970, il a co-fondé avec Tzvetan Todorov la revue « Poétique » qui représentait déjà une manière de penser différente du structuralisme classique. Au milieu des années 1990, il a ouvert un autre chapitre de ses recherches dans le domaine de l'esthétique, remplaçant la recherche poétique dans un contexte théorique beaucoup plus large (*L'œuvre de l'art I-II* [1994–1997]). Dans ses écrits sur ce sujet, il a fait une tentative importante pour combiner les traditions esthétiques anglo-saxonnes et continentales.

Par rapport à cette ambition théorique, nous constatons quelques années plus tard un autre changement radical dans le discours de Genette (*Bardadrac* [2006], *Codicille* [2009], *Apostille* [2012], *Épilogue* [2014], *Postscript* [2016]). Il ne pensait pas à écrire un roman dans le sillage de son maître Roland Barthes, mais a choisi un style d'écriture plus décontracté, quoique fragmentaire et ludique. Il nous avertit de ne pas rechercher l'unité cachée dans ces cinq livres; « C'est un puzzle qui n'a pas besoin d'être recomposé. » Pourtant, ces œuvres peuvent être considérées comme le testament de ce grand théoricien « formaliste ».

La rédaction de ce numéro a été dirigée par GERGELY ANGYALOSI, GYÖRGY FÖLDES et ZOLTÁN Z. VARGA.

LE COMITÉ DE RÉDACTION